

Hareketli Bölümlü Protezlerde Yapay Dişlerin Seçimi: Olgu Sunumu[¶]

SELECTION OF ARTIFICIAL TEETH FOR REMOVABLE PARTIAL DENTURE: CASE REPORT

Ayşe MEŞE*, Kahraman GÜNDÜZ GÜZEL**, Ediz KALE***

* Dr., Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi AD,

** Prof.Dr., Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi AD,

*** Dt., Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi AD, DİYARBAKIR

Özet

Amaç: Dişsiz alanlar, karşıt arka durumu ve farklı hareketli bölümlü protez planlamaları, protez yapay dişlerinin çok farklı özelliklere sahip olmasını gerektirir. Anterior dişler estetiğin düzeltilmesinde önemli rol oynar, fonasyonu sağlar ve çiğneme fonksiyonuna yardım eder. Posterior dişler ise çiğneme, arklar arası ilişkinin korunması ve kaybedilmiş yüz konturunun restorasyonunu sağlar. Hareketli bölümlü protezlerde yapay diş seçiminde bu yapılar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışmada, hareketli bölümlü protezlerde yapay dişlerin seçim kriterlerini dört farklı olgu üzerinde değerlendirmek amaçlanmıştır.

Olgu Sunumu: Kliniğimize başvuran üçü erkek, biri bayan dört ayrı hareketli bölümlü protez olgusuna yapay diş seçimi sunulmuştur. Olgulardan birine geçici diğer üç olguya daimi hareketli bölümlü protez tasarlanıp, interokluzal ilişki ve doğal dişler değerlendirilerek yapay dişler seçildi.

Sonuç: Hareketli bölümlü protez kullanan hastalarda, ağız içi mevcut yapılar değerlendirilerek diş seçimi yapılırken bu yapıların ve yapay dişlerin korunması da göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yapay diş seçimi, hareketli bölümlü protez

Summary

Purpose: Artificial denture teeth have different characteristics according to edentulous area, condition of opposing ridge, different planing of removable partial denture framework. Anterior teeth provide phonation, help esthetic and mastication. Posterior teeth provide mastication, protect relation between ridges and restore face contour. These are important for selection of artificial teeth in removable partial denture. The purpose of this study was to evaluate criterions of selection of artificial teeth on removable partial denture.

Case Report: In the present study, selection of artificial tooth was reported for three men one woman different removable partial denture cases. Artificial teeth were selected according to evaluation of interocclusal relation and natural teeth in one temporary and three permanent removable partial dentures.

Conclusion: Selection of artificial teeth is done according to intra oral structure as well as protection of this structure and artificial teeth.

Key Words: Selection of artificial teeth, removable partial denture

Türkiye Klinikleri J Dental Sci 2004, 10:107-112

Dişler estetik ve fonksiyon açısından hareketli bölümlü protezlerin önemli bileşenleridir. Kaybedilmiş dişler ve dişsiz boşlukların kombinasyonları, hareketli bölümlü protezin farklı planlamalarıyla birleşince, protez dişlerinin çok farklı özelliklere sahip olmalarını gerektirir.

Hareketli bölümlü protezlerde anterior dişlerin restorasyonu için farklı seçenekler mevcuttur. Uygun şekilde dizimi yapıldığında porselen veya akrilik rezin protez dişler renk, boyut ve şekil seçenekleri nedeniyle estetik yaklaşımdır. Bu yapay dişlere aşınmayı taklit etmek veya kontak bölgele-

rini düzleştirmek gibi ilave özellikler de kazandırılabilir. Alveoler kemik kaybı fazla olduğunda, dişler daha önde (anteriorda) dizilerek uygun dudak desteği ve simetri sağlanabilir. Ancak tek diş kayıplarında anterior bölgedeki yükleri karşılayamayıp kaideden ayrılabilmesi için uygun olmayabilir. Dişsiz boşluğun meziodistal mesafesi ve interokluzal aralık sınırlı olduğunda porselen veya akrilik rezin fasetler tercih edilirler. Dişsiz boşluğu restore edecek metal faset hareketli bölümlü protezin iskelet alt yapısıyla birlikte hazırlanır. Diş rengine uygun olarak sonradan hazırlanan fasetler,

hekim tarafından yapıştırılır. İnce hazırlanan faset materyali derinlik görüntüsünü bozar ve renk uyumsuzluğu olur. Derin overbite durumunda karşıt dişin devamlı olarak metale çarpması, çabuk aşınmasına sebep olur. Tek diş eksikliğinde tüp dişler restorasyon için idealdir. Ancak birden fazla diş eksikliğinde ve meziodistal veya okluzogingival mesafe sınırlı olduğu zaman tercih edilmezler. Tüp dişler porselen veya akrilik dişler ile fasetler arasında bir dayanıklılığa sahiptir. Dişin her bölümü akrilik rezin veya porselendir. Estetik genellikle iyidir.

Fasetler ve tüp dişlerin olumlu özellikleri bir araya getirilerek lingual yüzeyde metal dayanıklılığı ile elde edilen güçlendirilmiş akrilik rezin gövdeler kısıtlı boşluklarda da kullanılabilirler. Karşıt dişlerle olan temas akrilik rezinle sağlandığından karşıt dişlerdeki aşınma kontrol edilebilir. Sert plastiğin insizal yarıısı rengi kontrol eder ve iyi estetik verir (1-3).

Posterior bölge için dişler seçilirken, sadece mevcut dişsiz boşluğa değil aynı zamanda karşıt dişlerin boyut, dizim ve anatomisine de uyum sağlanmasına çalışılır. Posterior dişlerin seçiminde en önemli kriter okluzal düzlemin ilişkisidir. Porselen veya akrilik rezin protez dişleri posteriorda en sık kullanılan dişlerdir. Karşıt çenede porselen veya akrilik rezin protez dişleri mevcut olduğunda, porselen dişler tercih edilebilirler. Ancak porselen dişlerin mine ve metal alaşımı üzerindeki aşındırıcı etkisi bilindiğinden, karşıt çenede doğal diş veya metal kron mevcut olduğunda, porselen diş kullanımı tercih edilmez. Porselen veya akrilik rezin fasetler maksiller birinci premolar eksikliğinde, interokluzal mesafe sınırlı olduğunda kullanılır; ancak artık tercih edilmemektedir. Tüp dişler belirli bir interokluzal mesafe gerektirmesine rağmen, dar posterior boşluklarda da kullanılabilir. En sık olarak tek bir premolar diş eksikliğinde kullanılırlar. Posterior bölgede, ağız içinde görülmeyen bir bölgedeki boşluk mevcut olduğunda metal dişler mükemmel sonuç verebilir. Genelde alt çenede ikinci molar dişin mezializasyonu ile daralan birinci molar dişin boşluğunun restorasyonunda tercih edilirler. Metal dişin kullanımı 3-8 mm meziodistal

genişliği olan dişsiz sahalarla sınırlıdır. Ancak metalin aşındırıcı etkisi düşünülerek, metal dişin karşıtında yer alan kron restorasyonu veya doğal dişle aşırı temas etmesi istenmez. Rezidüel kret atrofisi aşırı olduğunda alt çenenin posterior bölgesinde bulunan küçük bir diş boşluğunun restorasyonu, dişler ve protez arasında gıda birikimine yol açabilir. Bu tip diş boşluklarının metal gövdeler olarak adlandırılan, metal alt yapının bir parçası olarak dökülen okluzal yüzeylerle restorasyonu, bölgenin kendiliğinden temizlenmesi açısından iyi bir çözüm olabilir (1-3).

Bu çalışmada; üç erkek bir bayan dört kısmi dişsiz olguda yukarıda anlatılan kriterler değerlendirilerek yapay diş seçimi ele alınmıştır.

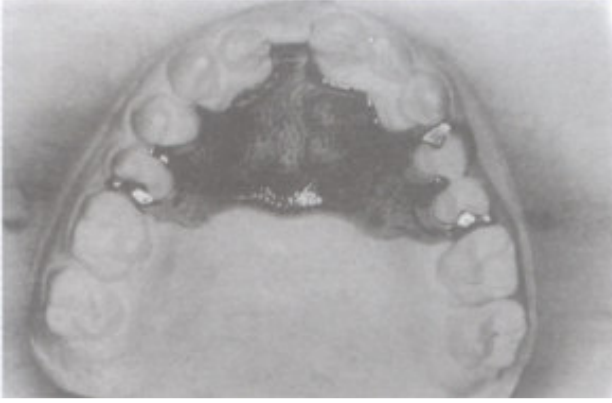
Olgu Sunumu

Olgu 1

Üst sol santral diş eksikliğiyle kliniğimize başvuran 15 yaşında bayan hastanın hikayesi alındı ve protez öncesi ağız hazırlığı yapıldı. Hasta adelosan dönemde olduğu ve kemik gelişimi tamamlanmadığı için sabit restorasyon düşünülmeydi. Geçici hareketli bölümlü protez yapmaya karar verilen bu hastada interokluzal aralık sınırlı olduğundan porselen veya akrilik rezin protez dişler kullanılmadı. İskeletin metal alt yapısıyla birlikte dişsiz bölgeye gelecek dişin metal alt yapısı hazırlanıp, üzerine porselen işlendi (Resim 1a, 1b, 1c). Hastaya sabit protez yaşına gelince sabit protez yapılması önerildi.

Resim 1a.

Resim 1b.

Resim 1c.

Resim 2a.

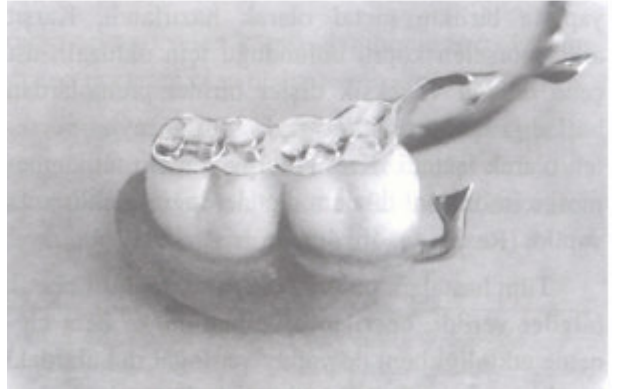
Resim 2b.

Olgu 2

Alt çene dişlerinin eksikliği nedeniyle kliniğimize başvuran 40 yaşında erkek hastanın hikayesi alındı ve ağız hazırlığı tamamlandı. Alt çene Kennedy II dişsizliği olan olguda hareketli bölümlü protez yapmaya karar verildi. Hareketli bölümlü protezin diş seçiminde porselen veya akrilik rezin protez dişler tercih edilmedi. Karşıt ark doğal dişli olduğundan dişsiz bölgeye gelecek dişlerin okluzali iskelet alt yapıyla birlikte metal olarak hazırlandı. Böylelikle çiğneme etkinliği artırıldı. Alt çene olduğu ve estetik kaygı olmadığı için de faseti akrilik olarak işlendi (Resim 2a, 2b, 2c).

Olgu 3

Üst çene dişlerinin eksikliği nedeniyle kliniğimize başvuran 35 yaşındaki erkek hastanın hika-

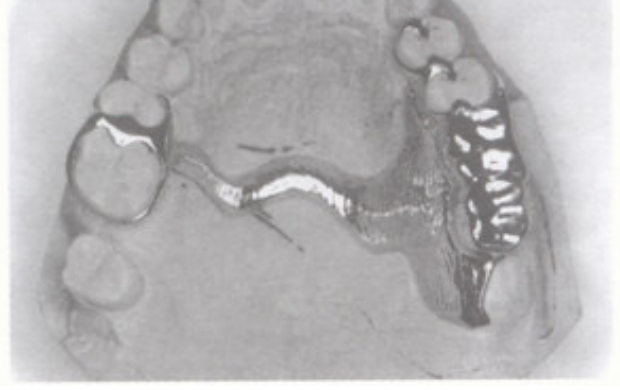

Resim 2c.

yesi alındı ve ağız hazırlığı tamamlandı. Üst çene Kennedy II dişsizliği olan olguda hareketli bölümlü protez yapmaya karar verildi. Hareketli

Resim 3a.

Resim 3b.

bölümlü protezin diş seçiminde porselen veya akrilik rezin protez dişler tercih edilmedi. Karşıt ark doğal dişli olduğundan dişsiz bölgeye gelecek dişlerin okluzali iskelet alt yapıyla birlikte metal olarak hazırlandı. Böylelikle çiğneme etkinliği artırıldı. Üst çene olduğu ve estetik kaygı olduğu için de faseti porselen olarak işlendi (Resim 3a, 3b, 3c).

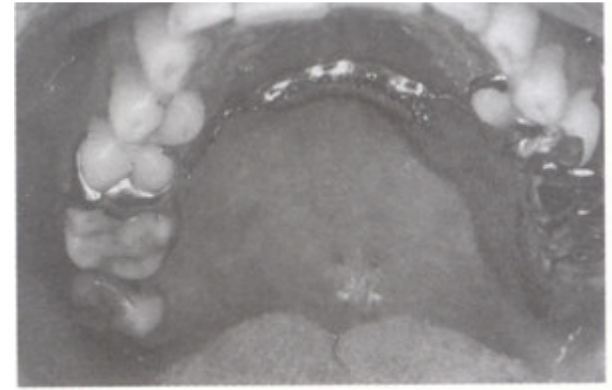
Olgu 4

Üst çene dişlerinin eksikliği nedeniyle kliniğimize başvuran 42 yaşındaki erkek hastanın hikayesi alındı ve ağız hazırlığı tamamlandı. Üst çene Kennedy II modifikasyon 1 dişsizliği olan olguda hareketli bölümlü protez yapmaya karar verildi. Dişsiz bölgeye gelecek dişlerin alt yapısı iskelet alt yapıyla birlikte metal olarak hazırlandı. Karşıt arkta porselen köprü bulunduğu için okluzali, üst çene olduğu ve eksik dişler birinci premolardan başladığı için estetik kaygıyla tüm yüzeyler porselen olarak işlendi. Kret rezorpsiyonunu tetikleme için okluzal düzlem distale doğru daraltılarak yapıldı (Resim 4a, 4b, 4c).

Tüm hastalara protez kullanımı ile ilgili olarak bilgiler verildi, önerilerde bulunuldu ve hem çiğneme etkinliği hem de yapay ve doğal dokulardaki harabiyet açısından değerlendirmek üzere periyodik kontrollere çağrıldı.

Tartışma

Hareketli bölümlü protezlerin yapay dişlerinin seçiminde anterior bölgede, dişsiz boşluğun

Resim 3c.

mesiodistal mesafesi ve interokluzal aralık göz önünde bulundurulur. Bu mesafenin sınırlı olduğu durumlarda, porselen veya akrilik rezin protez dişler tercih edilemez. Dişsiz boşluğu restore edecek dişin metal alt yapısı, hareketli bölümlü protezin iskelet alt yapısıyla birlikte hazırlanır ve üzerine estetik materyal işlenir. Çalışmamızda, ön diş eksikliği olan hastamızda (Olgu 1), interokluzal mesafe yetersizliğinden dolayı metal alt yapısı iskelet alt yapıyla birlikte hazırlanan üzeri porselen işlenen diş tercih ettik (4).

Posterior bölgede ise, yapay dişlerin seçiminde karşıt doğal dişlerin durumu, okluzyonun sağlanması ve elde edilen okluzal dikey boyutun sürdürülmesi önemlidir. Bu kriterlerin sağlanması dişlerin okluzal yüzeylerinin mümkün olduğunca

Resim 4a.

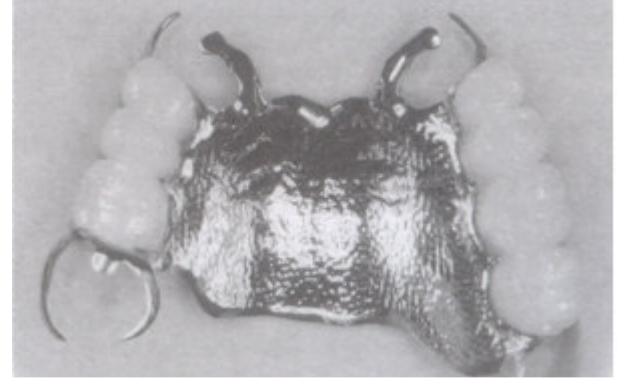
Resim 4b.

az aşınmasına bağlıdır (5,6).

Akrilik dişler daha kolay aşındırılabilir ve şiddetli olmayan malokluzyonlarda daha az travmaya yol açarlar. Akrilik dişlerle protez rezini arasında kimyasal bağ oluşması diğer bir avantajdır. Bununla beraber akrilik yapay dişlerin okluzal yüzeylerinin hızla aşınmasına bağlı olarak mevcut okluziyondan kaymalar, TME'de konum değişiklikleri, çiğneme etkinliğinde azalma ve karşıt doğal dişlerde uzama gibi olumsuz sonuçlar gözlenir. Fonksiyon sırasında posterior akrilik dişler, anterior dişlerden daha hızlı aşınırlar ve bunun sonucu olarak okluziyonda prematür kontaklar ve okluzal dikey boyut kaybı gözlenir. Anterior kret bölgesinin daha fazla basınca maruz kalmasına yol açan bu durum, anterior alveolar segmentte kemik yüksekliğinin azalmasına neden olur (5-7).

Porselen yapay dişler, aşınmaya karşı akrilik rezin dişlerden daha dayanıklıdır. Ancak bu dişlerde kolayca kırılma ve kopmaların olduğu ve karşıt doğal dişlerde ve restorasyonlarda aşınmalara yol açtığı bilinir. Porselenin sert olması, aşındırmayı zorlaştırır (5-7).

Hareketli bölümlü protezlerde yapay dişlerin aşınmasını ve çiğneme etkinliğinin azalmasını önlemek için dişlerin okluzal yüzeylerinin metalle bitirildiği birçok metod önerilmiştir (5,7). Çalışmamızda da, posterior diş eksikliği olan iki olgumuzda karşıt ark doğal dişli olduğu için aşın-

Resim 4c.

mayı önlemek amacıyla okluzali metal, faseti akrilik ve porselen olan dişler tercih ettik. Ancak karşıt arkı porselen köprü olan olgumuzda ise tüm yüzeyi porselen olan dişler tercih ettik.

Sonuç olarak, bu çalışmadaki olgularda olduğu gibi hareketli bölümlü protezlerde yapay diş seçiminde ağız içi dokulara uygunluk ve dokuların devamlılığı dikkate alınmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Can G, Akaltan F: Protez bileşenleri: Protez kaidesi ve suni dişler. Hareketli bölümlü protezler planlama. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2002, s.97
2. Brudvik JS: Advanced removable partial dentures. Chicago, Quintessence Pub Co Inc, 1999
3. Beydemir B, Dalkız M: Yapay dişler. Protetik diş tedavisinde teşhis ve planlama. Ankara, Gata Basımevi, 2002, s.49

4. Grasso JE, Miller EL: Selection and arrangement of the teeth- The denture base. Removable partial prosthodontics. Mosby Year Book Comp, 3th ed. St Louis, 1991, s.243
5. Vergani CE, Giampaolo ET, Cucci ALM: Composite occlusal surfaces for acrylic resin denture teeth. J Prosthet Dent 77: 328, 1997
6. Ekfeldt A, Oilo G: Wear mechanisms of resin and porcelain denture teeth. Acta Odontol Scand 47: 391, 1989
7. Ogle R, Davis EL: Clinical wear study of three commercially available artificial tooth materials: Thirty-six month results. J Prosthet Dent 79: 145, 1998

Geliş Tarihi: 15.06.2004

Yazışma Adresi: Dr. Ayşe MEŞE
Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
Protez Bölümü, DİYARBAKIR
aysemese@yahoo.com

¶Bu çalışma 11. Uluslararası T.D.B 2004 (17-22 Mayıs) İstanbul kongresinde Poster olarak sunulmuştur.